С. ПИЛИПЕНКО

Б. 41497

СВИНІ НА ДУБІ

Не видається до дому

С. ПИЛИПЕНКО

2-й примірн.

СВИНІ НА ДУБІ

РІЗНІ БАЙКИ

263992

Б-41497

ПЛУЖАНИН
1932

Бібліографічний опис цього видання вміщено в „Літопису українського друку", „Картковому репертуарі" та інших показниках Української книжк. палати.

Видання „Плужанин".
Укрголовліт 861/3066. Замовл. № 742.
Передано до складання 26/V-1932 р.
підписано „друкувати" 2/XI-1932 р.
Стат. ф. B_5— 3 арк. Тираж 5000, папір друк. р. (776x1090) 47 кгр. літер у технічному аркуші 50.912.

Укрполіграфоб'єднання, Школа ФЗУ.
Полтава. 1932.

ДЕМОНСТРАЦІЯ

На перше травня, свято праці,
Стрункі колони демонстрацій
Ідуть літературних жанрів.
Перед веде гладкий, опасистий роман,
Що обійшов весь світ у мандрах
І знає все людське життя.
За ним його кума—
Розсудлива, дебела
Підстаркувата повість,
А далі гурмою летять
Дрібні новелі
Та нариси, сухі, нервові,
Що попліч за нове боролись,
Що в бій в усякий час готові.
За ними поспішає другий загін:
Сувора і бентежна драма,
Комедія з дотепними словами,
Сатира, сповнена пекучої жаги,
Рев'ю веселе й водевіль,—
За гасла всі вони нові,
Підносять прапор всі червоний
І діялектики закони
Засвоюють ретельно, ревно.
Поезія за ними вслід

Пливе потоком безперервним:
Дзвінка поема на чолі,
І вільний вірш, і марш, і пісня—
Всі соціялізмові корисні,
Напоєні новітнім змістом,
Палким закличним словом,
І в убранні святковім
Крокують пролетарським містом.
Аж гульк—із ними
Складає рими
Стара бабуся—байка,
Свою в першотравневе свято пайку
Приносячи сумлінно.
Ізнявся галас, тупотіння:
— Куди, стара?
Вмирать пора!
Додому!
В життя нове
Лише впливе,
Хто не боїться грому
Сутички кляс,
Що зачалась
У переможнім Жовтні.
Та їм в одказ
Бабуся як не бовтне,
Немов у воду камінець,
Аж хвилі ходять колом:
— Кому—кінець,
Мені—ніколи!
Не вічна я
І не стара,
Бо щоразу є зміни,
Як діялектика життя
Виносять кляси на-гора
Й наново мене обновля
Та далі й далі рине.

Не роки роблять нас старими
І не нові молодшать рими,
А так—дивись:
Для визволу трудящих є користь?—
І стародавнє слово раптом ожива,
А новостворене, буває, вмира...
На перше травня, свято праці,
Ідуть колони демонстрацій,
І байка, вкупі з усіма,
Червоний прапор підійма.

25. IV. 1932 р.

СВИНІ НА ДУБІ

На урвищі стремів високий дуб,
Красою славився на всю округу,
І тамож, унизу, в яру
Свиняче стадо порпалось в гною.
Свиняча всім відома вдача:
Свиня, як кажуть, сонечка не бачить,
Все морду клонить до землі,
Де корінці та жолуді.
І деж, пак, було тим свиням
Дубове вгледіти гілля,
Препишную його корону,—
Аж до скону...
Зчинився раптом гураґан,
Нещадно гне, ламає ліс,
Могутній дуб під блискавками
Трісь,
І з урвища наниз
В калюжу
Його порушив вітер дужий
Та на болоті розпластав.
Небавом гураґан промчав
І вітер вщух.
Виходить з криївки пастух,
Вигонить на болото свині.

Вони до дуба вмить
Почухать спини —
Коли лежить
Могутній велетень в кальній калюжі
і верховіття гній йому паплюжить.
Від радощів свинота рохче,
Дереться дубові на стовбур.
— „ А, гей,— гукає,— бог чий
Послав на страву нам цей бовдур?“
Дощенту жолуді об'їли,
Гілля пожерли все зелене,
Добіла кору облупили —
Лишають трупом оббіленим,
Того, хто славою процвів,
Хто на високостях стремів
І звідти лихом був підтятий.
Свині яке до цього діло?
Свині завжди в болоті рило:
Красу і розум ладна повкаляти,
Аби свиняча сила.

* * *

Чи бачили в житті свиней на дубі?
(Під дубом бачили, звичайно)
Нехай когось великого недоля згубить —
Свинота оббілує труп негайно.

1927 р.

АКУЛИ

З Безименського

Колись у глибині таємної печері,
Щоб в уха не сягнув
Морських народів гул
І не бентежив спокій ненажерів,
Зібралась конференція акул.
Усе життя озер, річок, морей і океанів,
Вся шир і глиб могутніх вод земних
Були підвладні їм і ставленикам їх,
Що ревно, ненастанно
Творили під ярмом своїм кривавим
Надсамостійніші держави.
Акули припливли точнісінько у строк,
Розсілись, хвалячись вагою і калібром,
А як і спікера їх сонм заздалегоди вибрав,
Він тую ж мить підняв свій молоток:
— Панове! На порядку деннім,—
Сер спікер голосом повільним, але певним
Промову розпочав,—
За згодою усіх держав
Одне стоїть питання.
Гадаю приступить одразу:
Бурхливий надто став
Наш тихий океан.

В народах рибних скрізь помітні хвилювання,
У небезпеці всюди пан,
Не коряться вже нашому наказу...
Всі справи я акулячі в їх складності беру:
Буваєм часто ми задирливі, жорстокі,
Коли виснажуєм затони і затоки,
Де зисковий кав'яр для нас із риб деруть.
Та революцій грім росте в народніх бунтах,
Що мить грізніш для нас усіх удвоє, втроє,
В сутичках збройних він собі шукає ґрунту
І от: чи не припиним ми всерйоз
Своїх озброєнь?
Всілякі наслідки можливі від погроз,
Слушний проґавиш час —
І ризикуєш головою.
Як зважити оце нараз,
Усі могли б дурненьких бунтівливих риб
Утихомирить дачкою такою.
— Я згодна — зачала Морська Лисиця:
Яка велика мить! Не було більш святої!
Але не маю я багато зброї,
Та й Кархарадонові моя все шкіра сниться.
— Ото брехуха! От спасибі!
Зі зброєю в руках,
Підкравшися ізбоку,
Відтяпала мою затоку,—
Розлючена збаса гукнула Молот-риба,
— Не маю зброї тільки я, хай знає спікер
І хай живе тріюмф святих ідей:
Пропоную без ґвалту і без крику,—
Хай кожен з вас за прикладом моїм піде.
— Обоє брешете! — ревнув Кархарадон:
Обоє просто — стерви!
Ви хочете ковтнути мій затон
І обернуть мене в консерви...
Але, панове, пощо псувати нерви?

Умовимось, брати мої і друзі,
Важливі справи не чіпать в такій напрузі,
А розпочати спроквола роботу,
Таку святу, таку глибоку...
Подумаєм як слід хоч місяці, хочаб і роки,
Знайдемо чим заткнуть народам рота
І не образить нас.
Ну, нащо нам роззброюватись враз?
На прапорі моїм написані слова:
Усякий доперва
Роззброюйся морально!
Кінчив Кархарадон і натякально
Роззявив велетенську пащу,
об всякому збагнуть, куди йому попасти.
Уплинула мораль така,
Що кожного до смерти позабавить,
На Сміта, довгого і злого вояка,
І навіть
Главкус - людожер
Ледь-ледь не вмер,
А всі акули сполотніли,
Хоч їм насильства милі,
Хоч їм би тільки рвати, дерти,
Давити, шматувать до смерти.
Зчинився ґвалт по тому.
Кричали про довіру,
Що певна запорука миру,
Про терміни, угоди всім знайомі,
Про збройну певну міру,
Про революцій громи...
Коли ж, об голови побивши посуд
Братів і друзів спікер ледве заспокоїв,
Явились лікарі лагодить очі, зуби, носи,
Та сотня служників виносить
Шматки довіри, що розлетілись роєм.
Постала тиша.

Підбитим плавником колише.
І плазом суне
На трибуну,
Занотуваши тих, хто з нею дрались,
Зажерлива Лямаргус Бореаліс,
Зубастий тюленів, китів, рибалок кат:
— Мені, панове, як усім, турботи зрозумілі
Народам треба бич. Та бич, як дипломат,
Щоб бить аж до коріння.
А змайструвать його — потрібні сили,
Потрібний досвід і уміння.
В нас сила чимала,
А вчитись ми готові.
Недавно я була
У Янгола Морського.
Приємнішу він звістку передав із суші,
Як Ліга націй всі народи глушить,
Кидаючи щодня облудливі слова.
Акули там сидять такі лихі,
Що перед ними, без пихи —
Паршива ми плотва.
Як хитро там вигадують реформу,
Щоб поховать її у той же час
Під тяжким каменем параграфів і формул,
В ім'я акулячих прибутків їхніх кас.
Які ввічливі, впевнені, спокійні.
Війни нема. На неї заборона,
Але конфлікт — не гріх, —
І слова не проронять,
Будь певний і надійний.
І під банкірський сміх
Веди собі хоч цілий вік
Нищівні війни.
Одинадцять років їх рада готувала
Проєкти мирні світових роззброєнь,
Щоб застерегти людей від братовбивчих воєн,

Щоб більш не заливать за комір сала.
Балачки все ідуть,
Все намічають кроки.
Гуторять і гудуть,
Зчиняються дебати.—
І так проплутають іще півсотні років,
Сміття не вибравши із хати.
От де повчитися!
Оце культура!
Акул давно вже перевершила усіх людина.
До речі: там перед веде есдеківщина.
Ви знали про Льонге? Ви чули про Бонкура?
Блюм, Носке, Розенфельд і Гендерсон—
Чудові брехуни на каутський фасон,
Дашинський, Мекдоналд, Бретшейд і Дан—
Акули справжні всі, а з програми—тарань,
Відомий Абрамович, Вандервельде, Троцький—
Каміння в пазусі, в руці смачненькі кльоцки,
Петиції, статті, чутки, цитати, книги,
Щоб схлудити народ,
Щоб затулити рот
Усім, хто непокірний.
Есдеки служать в Лізі,
Як пес цепурний, вірний.
Фашист кивне—есдек на задніх лапках.
Так! Ліга—от де суть, де мертва хватка!
Есдеки—справдішня метода!
Фашисти—ідеал, мета!
Дурити рибні всі народи
На людський кшталт—
Нам треба вивчити і суть і цю методу:
Тоді на морі—рай...
За Лігу всіх акул—віват!
Нам допоможе бог!
Гіп-гіп! Гурра! Банзай!
Гох—гох!

...Коли ущух розкат бучних овацій
Постановив одноголосно ввесь конкляв
Зажерливих акулових держав
Закласти Лігу Рибних Націй.
Тоді сер спікер встав,—
Урочисто зідхнув і голосно промовив
Останнє слово:
— З бажання всіх, хто тут зібрались,
Фельдмаршалом акул буде
Лямаргус Бореаліс!
Печеря радісно гуде:
— Обранцеві, як премію, іще затонів п'ять
За справжню боротьбу за мир віддать.
І перспективи щоб рожеві
Наукою зміцнити у людей—
У той же день
Делегувати у Женеву.

1932 р.

ДВА МУЖИКИ І ГЛУХАР

За Янком Купалою

На галявині — ялина,
На ялині тій — пташина,
Мурмотій-глухар.
Два куми, ніби по змові,
Підкрадаються обоє,
Лізуть через яр.

* * *

У руках в обох рушниці,
Пальці лижуть на ту птицю
Ласі мужики.
Раптом кум побачив кума —
Й наробили зразу шуму
Полювальники.

* * *

— Де ти лізеш, прудконогий?
Геть з моєї ти дороги!—
Шепоче Іван.
— Ні, моя оця дорога!

Забирай свої пріч ноги!-
Каже кум Степан.

* * *

— Я угледив перший птицю,
Не тобі отут крутиться,—
Так Іван сичить.
— Та який мисливець з тебе?
Попадеш ти пальцем в небо,—
Кум йому кричить.

* * *

Зброю на бік і за груди
Повзялися цупко люди,
Аж лунає яр.
Хоч була глуха пташина,
Та почула їх з ялини —
Й полетів глухар.

* * *

Мужики тут постовпіли
Разом облизнів поїли,
Набрались гріха.
Кажуть люди: не сваріться
При спільному, при коритці,
Бо буде сміха.

МИКИТА Й ВОЛИ

З Янка Купала

Колись орав Микита
Ланок собі під жито,
І, мов на злість йому, одну
Воли скривили борозну.
Спинив Микита плуга,
Лютує на волів:
— А щоб вас била пуга!
Щоб кожний з вас здурів!
Чи ж вас не стережу я,
Чи ж сіном не годую,
Не ріжу буряків?
Щодня даю водиці
З чистенької криниці,
Соломки у хлівець,—
А ви мені на шкоду
Всю борозну в догоду
Спаскудили внівець!
Невдячні ви тварини,
Мене за вас болить!
— А може ми й не винні?—
Тут мукають воли.—
— Адже йдемо туди,

671497

Де хоче поводир,
Що смика поводи.

* * *

Частенько бачим ми поводирів,
Що все лихе звертають на... волів.

1910 р.

ГНАТ І П'ЯВКИ

З Янка Купала

Прохолодити трохи тіло
У спеку Гнату закортіло.
Пішов купатись Гнат,
Пірнув хутенько в воду,
Пливе назад,
Коли якийсь там кат
Споганив насолоду:
П'явки йому вп'ялися в тіло,
Аж шкіра поспіль сполотніла,
Гнат взявся до п'явок проситься:
— Хіба не вдосталь у ставку водиці
Всім напиться?
Це ж сором, гріх великий
Кров ссати з чоловіка.
Покиньте це, сестриці!
І чує він одказ,—
П'явкам, либонь, не перший раз
Такі розмови:
— Моя сусідка винна,
Вона це хоче крови,
А я... хоч зараз я покину!—
І чорним смоком

Вп'ялася збоку.
— Нема в мене любови
З чужої жити крови,—
Почув він від другої,
Грубої та гладкої,—
І сьорб вона щомога,
Аж Гнату корчить ногу,
— Я стільки маю доброти,
З лихого мені тоскно,
За тих он двох візьмися ти!—
На чергу третя бреше,
Зажерлива, товста,
Мов та свиня поросна,
І так у ребра чеше,
Що Гнатові аж млосно.
Що далі там було,
До байки не дійшло,
Але і досі у ставу
П'явки живуть,
А Гнат ворожить,
Котру з них бити може.

1910 р.

РІВНОПРАВНИК

За Батраком

Ой, щож там за шум учинився,
На трибуні Петро опинився!
Був він хлопець прудкий та моторний,
До словечка словечко він горне:
— Гей, дівчата, жінки, молодиці,
Старий побут для вас не годиться!
Вже пора ланцюги розірвати,
Щоб була рівноправність у хаті.
Щоб на шлюб вже батьки не гонили,
Бо дівчатам заміжжя—могила!
Пічка, ночви, город та колиска,
А кохання вогонь вже й не блиска.
Треба дбати жінкам за пошану,
Боязькими не бути мишами.
Не знущатися більш чоловікам,
Хай живе рівноправність довіку!
Закінчив під оплески промову.
Та й у сіни — і там ґав не ловить:
Мов котяра в пітьмі до дівчини,
Вобіруч обійма без упину.
— Деж промови твої, гультіпако,
Що ти сіяв дрібнесеньким маком?

— Ой, розцвівся мій мак цвітом пишним,
Я тобою, дівча, тільки й дишу.
—Не жартуй, не чіпай!— та шепоче.
Поцілунки міцні парубочі...
Як там далі було —невідомо,
Тільки ще раз Петро в цьому домі.
Вже не мітинґ гуде перегудом,
Через рік люди парубка судять.
У сільраду прийшов гурт жіночий,
Петрусеві усі колють очі:
— Ой, рятуйте мене, люде милі,
Не охотою взяв — живосилом!
— Ось хлопчисько,—друга,—подивіться:
Як дві краплі води — його лиця.
— І мені не давав він проходу,
А тепер хоч із моста та в воду!
— Щож я буду робити — четверта,
Якби знала, то радше умерти!
— Хоч кумою була (це вже п'ята),
Опинилась колись розіп'ята.
— І мені, каже шоста, зорини
Доведеться справляти хоч нині.
— Я ж гадала, що він мене любить.
А я сьома пішла, бач на згубу!
— Чи ви чули колись, добрі люде,
Щоб вісьмох один парубок зблудив?
— Та бодай він пропав,—це дев'ята:
Не хотіла, а стала я мати!
Ще й десята стоїть, гірко плаче:
— Наробив, мій моторний козаче!
До сільради народ суне валом;
Ще такого у нас не чували.
Перелесник з'явився жіночий,
Без числа наплодив поторочів.
Аж десяток дівчат він угноїв,
Вилітає дітва цілим роєм!

Ой, судили Петра показово,
Вже не він там розводив промови.
Щоб була рівноправність достоту,
Заплатив десятьом рівну квоту.
— Отакий, кажуть, наш „новий побут“,—
До жіноцтва щоб мав ти шанобу!
Ще й напутив суддя наостанку:
— Для катання везти треба санки!

ДІЯМАНТ

З Батрака

Якийсь там люмпен-пролетар,
Або, по-простому, босяк,
Прибіг хвалитись на базар:
— „Агей, голото вся!
Дивіться: маю діямант,
Знайшов недавно випадково,
Моє вам слово:
На світі кращого нема".
Чи він знайшов таки, чи стирив
В крамниці десь чи на кватирі—
Немає віри
Босякові.
Але веселкою такою
Сіяє діямант чудовий,
Що хоч діткнутися рукою
Є готові
Великі гроші заплатити.
Навколо люмпена з уклонами юрба—
Коштовний скарб свої розкинув сіті—
Мій люмпен з радощів стриба
І мрії мозок ріжуть гострим лезом:
Багатирем він буде жити,
Шанують всі його, як креза!

Та ювілер нагодився тут,
Блискучий камінець умить верть-круть—
І мрії безнадійно мруть:
—„Багатство справді б притекло,
Якби це не... звичайне шкло".

* *
*

Зчаста беремо за талант
Шкляний фалшивий „діямант".

ГРУШІ

Росли дві грущі поряд,
Одна до одної говорить:
— А гей, сусідко, на змагання,
Котра з нас більший урожай
Дасть восени для споживання.
Що? Згода? Нумо, починай!
Напнулися обидві груші,
Коріннями уп'явшися глибоко,
З чорноземлі цілющі
Смокчуть соки,
Вмиваються дощем краплистим
І соняшне ковтають вітло
Буйним листом.
І от розквітли...
Цвіту вслід
Гілля обтяжує бокастий,
Дозрілий, соковитий плід —
В одної рясно,
На другій — де-не-де.
Радіє рясноплідна:
— Мій перемоги день,
А ти, сусідко, бідна!
Та садівник іде,
До тої, де важких грушок

Так мало ніби видно,
Розстелює мішок
І обережно, пікловито,
З двоїстої драбини,
Бодай не псути віти,
Знімає кожну грушу,
Здуває з неї кожну порошину —
І рушить,
Зібравши всеньке, до-єдина
З мішком коштовним до комори.
— Куди? А ще моя ряснота?
Несуться вслід докори.
— Твої — поїсть свинота,
Як падалка буде з кислиці,
А людям — ними не давиться.

* * *

Отож бо пам'ятай:
Де рясно —
Ще не красно,
Числом ще не вихвальний урожай.

1931 р.

КОГУТ

З Івана Приблудного

Там, де тепер росте лопух,
Де так самотньо на току,
Недавно, когут сіяв гук:
Та-тах! То-тох! Кука-ріку!
Вінець червоний на чолі,
Вождя суворий, гордий зір,
До всіх зерняток на землі
Скликав покірних курок клір.
Був батьком він усіх дітей,
Був чоловіком всіх самиць,—
Отже, в республиці курей
Все перед ним хилялось ниць.
Терпів гусей він і качок,
Обходив шанобливо пса,
Свиню б — повісив на гачок
І лютував на поросят.
Ледь-ледь зоря проріже тьму.
Ген-ген тікає чорна ніч.
Багато клопоту йому —
На хутір весь несеться клич.
До праці він будив людей:
Не влежиш мирно набоку,

Коли над ухом заведе —
Та-тах! То-тох! Кука-ріку!
Одного разу хутір спав
(Всього чотирнадцать дворів),
Ніхто на лихо не чекав,
Ніде каганчик не горів.
Потоком сивим плив з долин
Туман, подібний молоку.
Завмерло все. Не спав один:
Та-тах! То-тох! Кука-ріку!
Так раптом когут закричав,
Хоч не слушний тоді був час,
Але в сонливих хуторчан
Тривога півня не вп'ялась.
До крику звикли з давніх пір
(Північну пісню затягнув!)
Ніхто не вибіжав на двір,
Ніхто в вікно не позирнув.
А від околиці повзли
Химерні тіні від хатів:
Загін бандитський, лютий, злий
Той хутір знищити схотів.
Спить сном невинним хуторець..
До нього суне на ножах
Страшний, негаданий кінець,
Холодний, остовпілий жах...
А когут крилами маха,
Кричить щодуху на суку,
Щоби не скоїлось гріха:
Та-тах! То-тох! Кука-ріку!
Під крик той хутір запалав
І люди вбиті були всі —
І ні двора там, ні кола
Геть не лишилося зовсім.
Над ранок попіл розвіва
Сердитий вітер по полях,

Скрипить вербина десь крива,
Далеко ворог ген гуля...
Кривавих оминув лабет
Там тільки когут, вірний птах.
Над ставом плаче очерет,
Голосить сумно у кущах.
Понуро когут шкутильга,
Самотньо жити одному,
Образа муляє жалка:
Чому не вірили йому?
І там, де юрбились двори,
Де зерно лилось на току,
Тепер росте лопух старий...
Та-тах! То-тох! Кука-ріку!

ВАНЬКОВІ ДИБИ

Байка за Батраком,
присвячено багатьом.

в Ванько хлопчак нахабний,
Ліз він кожному у вічі,
Тут смикне, а там щось хапне,—
Ну і били щодня двічі.
Та снаги Ванько наш повний
Не вагається ніколи:
Крутить мотуз із бавовни,
Огірки золою солить.
А найбільше хоче слави,
Щоби ніс усім утерти,
Щоб наліво і направо
Про Ванька гуло по смерті:
Онде був юнак сміливий,
Він герой з усіх героїв,
Ой же скільки того дива
За життя свого накоїв!
І Ванько надумав диби
Із латок собі змудрити,
Як казковий, велет ніби
Вище від усіх ходити
Не такі собі метрові —

Це йому мізерні ніжки,
Але диби зовсім нові,
З телеграфний стовп заввишки.
Ось на дах Ванько мій лізе
І на диби плиг з розгону,
Та йому відразу криза —
На ногах немов дві тонни.
Та Ванько хлопчак упертий!
Сили він свої напружив,
Крок, другий — і шкеребертом
Опинився у калюжі.
Але й тут пиха не спала:
Обтрусивсь, болото витер,
Каже: це мені чимало
Перешкодив клятий вітер.
Вдруге виберу годину,
Піду знову в путь-дорогу
І на дибах я порину
Та усім наставлю роги!

* * *

Скрізь шумують поторочі,—
Та налазливіші дурні,
Що нам голову морочать
Це — Ваньки літературні.

1930 р.

САНИ, ВІЗ І ШКАПА

У возівні
Скрип і рип,
Наче півні
Сани з возом
Сиплють лайки та погрози:
— „Чи ви бачили задрип?
Плазом сунуть по дорозі,
Наче черва,— при морозі,
А вже влітку — аж ніку ци;
Ну, чого їх люблять люди?
— „Ой мовчи ти, деренчило,
Хоч би пащу зачинило:
Скачуть колеса мов кози,
На вибоях по дорозі,—
Скоро сніг —
Геть без ніг,
Не добігти десь небозі,
Аж на очі вернуть сльози.
Запитай;
Ось нехай
Скаже нам ота худоба,
Що із нами завжди робить
З саньми краще, а чи з возом —
Онде шкапа на порозі.

Шкапа рже,
Як ножем,
Об чавун чіплястий точить:
— Щоб не бачили вже очі
Ані саней, ні возів,
Щоб нічого не возить,
Ні соломку, ні крихітку,
Ані взимку, ані влітку,
Ні на весні й восени
То ж бо щастячко мені,—
Ви обоє — навісні!

* * *

Ледареві праця — смерть
Він од праці шкереберть.

1928 р.

НОВИЙ ВЕВЕРЛЕЙ

Пішов купатись голова
Якогось центросиндикату,
Він був людина ділова,
Любив підлеглих настрахати.
На дверях висіли завжди
Великих грізних два плякати,
Щоб „без докладу не входить",
„Листом про справу звідомляти".
Поліз в купальню голова,
Та раптом став він потопати:
„Рятуйте!" —зарепетував,
Аж хвилі піняться булькаті.
Народу сила там була,
Хотіли його рятувати,
Та ба—секретаря нема,
Нема кому доповідати!
Листи стругає вся юрба,
Без черги щоб пустив до хати.
Самому сунутись хіба,
Як нікому передавати?
Скінчилася кар'єра там,
Другий у центросиндикаті,—
Ось радимо кур'єра вам,
Купаючись, з собою брати.

1928 р.

ДВА ПЛУГИ

З Батрака

В Жовтневі роковини
Серед колгоспного двора
На мітинґ зібрались машини.
Було там всякого добра:
Комбайни, трактори, косарки,
Соломорізки, трієри, жниварки,
Снопов'язалки, букери і молотарки,
Плугів, борін суцільний ряд.
Промови полум'ям горять
Змагання підсумки підводять,
А всередині на підводі,
Що править за трибуну,
Блискучий плуг лежить,
Сріблиться лемеші
І всі до нього сунуть,
Зімкнувшись тісно в лаву.
Плужок іржавий
З кутка ніяково спитав:
— Чому такенна слава?
Один у нас металь,
З одної кузні разом
Прийшли на машинову базу,
А він — блищить сріблом,
Йому — велика шана,

Мене ж іржею облягло,
Ні слова доброго, мов пану,
Хоч не з панів я тих поганих...
Плужкові трактор:
— Він — ударник!
Ударнику — подяка і пошана,
Прогульнику — зневага і догана.

2 IV — 32 р.

КВОЧКА Й БДЖОЛА

З Батракових байок

Гуляти вийшла в сад
Прохолодитись трошки,
Мушок подзьобати, вівса
Рябенька квочка.
Надибала бджолу й сокоче:
— „Колись на власні очі
Я бачила, як мудро
У вулику влаштовано усе:
По щільниках сіяє перлямутром
Солодкий, духовитий мед,
Його діткам ледь-ледь
Кожнісінька бджола несе
З усіх усюдів.
Дивись — з веселим
Гудом
Д'горі
На втіху матері старій
Вже виліта на волю
Новий діточий рій...
А я і ніч і день
У решеті, як пень,
На яйцях

Потію до незможу,
Терпнуть пальці —
І щож?
Здається, гожі
Свіжі яйка
Поклала в решето хазяйка.
А вийшли...
(Аж згадати бридко!)
Бовтуни...
„Ну, от і втни,
Сусідко!"
З медвяної красної квітки
Озвалася бджола:
—„Не диво, що збагнути не могла
Ти істини простої:
Хоча живем ми рядом,
Та я — працюю головою,
А ти... товстенним задом".

* * *

Потіє іноді учений чи поет,
Гада — не праця, мед,
Здивує цілий світ.
Сидить —
І новина:
Ще маєм бовтуна.

ДОПОМОГА

Байка

На селі був батько й син
Бідняцького роду.
Треба було везти в млин,
Так нема підводи.

Бідняку не новина
Отакіські речі:
Як нема свого коня,
Так бери на плечі.

Недалечко до млина,
Можна й через кладку.
Син чувала підійма,
Наглядає батько.

Хлопець дужий був юнак,
Та чувал із житом
Тяжкуватий був однак,
Що ти не кажи там.

До чувалів хоч і звик,
Добре йшло спочатку,
Поки хлопець з оддалік
Не зійшов на кладку.

Помаленьку тупу-туп
По вузькій жердині,
А вже батько його тут —
Помагати сину.
Щойно далі ступить син,
Кладка так і дише:
Обережненько неси,
Щоб чого не вийшло!
От він з берега почав
Посилати ззаду
Сину гарні надзвичай
Батьківські поради:
От несе! І сміх, і гріх,
І собі на шкоду!
Пересунь чувал набік,
Бо злетить у воду!
Трохи вправо ти подай...
Ой, загине праця!
Завше з хлопцями біда
Будеш ти купаться!
Хоч стріляй йому в чоло,
Наче та стовпина!
Вліво трохи щоб було,
Чи ти чуєш, сину?
Досить, досить! Та не так!
Чуєш, дурню? Годі!
Вправо! Вліво! і юнак
Стрімголів у воду
З сина з мокрого тече.
Ввесь чувал залився
Ну, а батько тут ще,
Злісно напосівся:
—„Я ж казав тобі давно:
Полетиш одразу,—
Ось пішов чувал на дно,
А все ти, заразо!“

* * *

Отаку ж казав поет,
Мав він „допомогу“,
Що калікою ледь-ледь
Не пішов з дороги.
Написав. Тремтів, як лист...
Став і світ немилий.
Чує: кажуть--ухилист,
Зразу два ухили.
Кажуть: гне він не туди,
Проти керівництва.
Запобігти чим тоді?
Як обороniться?
Любий критику! Даруй
Якось жити в світі:
Керувати — ти керуй,
Та не слід же бити.

ГОЛОБЛЯ

Байка для критики

По важкій, крутій дорозі
Ген рипіли віз за возом
З вантажем дорогоцінним
По вибоях і камінню.
І праворуч рів глибокий,
І ліворуч смертні кроки:
Гей, візниче, тільки прямо,
Щоб не вергнутись у яму
З вантажем дорогоцінним
З необачна, з нетерпіння!

* * *

Валковий усіх навчає,
Щоб на коней не кричали,
Щоб не смикали даремно,
Пильнували валку ревно,
Брали путь на ясні зорі,
На мету все д'горі, д'горі.
Виправляли кожен ухил,
І бічні найменші рухи

На важкій, крутій дорозі,
Де рипіли віз за возом.

* * *

Та один візник не слухав,
Мов дзичала десь та муха.
Кінь у нього зизоокий,
Так і тягне одним боком,
Що обабіч—забайдуже,—
А візник нещадно пужить,
Замість віжками направить
Смика вліво, смика вправо,—
На важкій, крутій дорозі,
Де рипіли віз за возом.

* * *

Кінь парує, весь у піні,
Кров з копитів на каміння,
То у вибій, то в калюжу,
Відстає від інших дуже,
Спотикається на брилах,
Вибивається із сили—
І, кінець-кінцем, в баюру
З возом шкереберть забурив
З вантажем дорогоцінним
У болото рідкоплинне.

* * *

Кінь лежить. Голобля трісла.
Зле візник тоді намислив
І голоблею коняку,
Збоку ставши, люто чвякнув.
Чи хотів, чи ненароком—
Вибив зовсім друге око...

Кінь підвівсь. Дорога темна.
Де іти і хто заверне,
З пазурів у смерти вирве,
Як наосліп ген до прірви?

* * *

А візник голоблю крутить,
Визира навколо люто,
Де б знайти собі ще жертву,
Щоб забити хоч до смерти,
Бо сидить, гада, в них злодій,
Саботує тай ще шкодить
На важкій, крутій дорозі,
Де рипить наш віз за возом
З вантажем дорогоцінним
По вибоях і камінню.

* * *

На путі літературній
Є розумники, є дурні,
Є видущі й зизоокі,
Що йдуть нелевним кроком,
Спотикаються на бригах,
Вибиваються із сили,
На важкій, крутій дорозі,
Тянучи свій віз за возом
З вантажем дорогоцінним
По вибоях і камінню.

* * *

Є й з ворожими думками—
Тих нещадно батогами

Геть од валки, геть з дороги,
Геть із схованок-барлогів!
Та голоблю хто критичну
Опускає на немічних,
Хто щомога пнеться з нами,
Той сумісно з ворогами
Розсипа вантаж наш цінний
По вибою і камінню...

ЗМІСТ

Стор.

Демонстрація 3
Свині на дубі 6
Акули 8
Два мужики і глухар 14
Микита й воли 16
Гнат і п'явки 18
Рівноправник 20
Діямант 23
Груші 25
Когут 27
Ванькові диби 30
Сани, віз і шкапа 32
Новий Веверлей 34
Два плуги 35
Квочка й бджола 37
Допомога 39
Голобля 42

КНИЖКИ С. ПИЛИПЕНКА

Байківниця. Чверть копи байок. ДВУ, 1922.

Євангелія часу. „Шлях Освіти", 1923.

Євангелія часу. „Космос" (Берлін—Нью-Йорк, 1923.

Євангелія часу. ДВУ, 1925.

Євангелія часу. Четверте видання (Готується).

Скалки життя. Оп. „Книгосп." 1925.

Іван Франко. Пам'ятка ДВУ, 1926.

Під Черніговом. Три опов. ДВУ, 1927.

Під Черніговом. Друге вид. ДВУ, 1929, ст. 42, ц. 20 к.

Під Черніговом. „Укр. Робітник", 1929.

Під Черніговом. Четв. вид. „На Варті" 1931, ст. 42, ц. 30 к.

Кара. Чотири опов. „Рух". 1927, ст. 62, ц. 30 к.

Кара. Пять опов. Друге вид. ДВУ, 1930, ст. 66, ц. 15 к.

Любовні пригоди. Пять опов. „Плужанин", 1927.

Любовні пригоди. Друге вид. „Плужанин", 1929, ст. 32, ц. 15 к.

Рівність. Байка. ДВУ, 1927, ст. 14, ц. 5 к.

Байки. Укр. „Робітник", 1927, ст. 70, ц. 35 к.

Пожежа. Байка. ДВУ, 1928, ст. 12, ц. 25 к.

Чабаненко. Байка. ДВУ, 1928, ст. 12, ц. 25 к.

Кропивині байки. ДВУ, 1928.

Кропивині байки. Друге вид. ДВУ, 1929, ст. 60, ц. 30 к.

Простые рассказы. „Пролетарий", 1928, ст. 156, ц. 90 к.

Тисячі в одиницях. Опов. „Укр. Робітник", 1928.

Тисячі в одиницях. Збірка оповідань. Друге вид. ДВУ. 1929, ст. 235, ц. 1 крб. 20 к.

Мийдодір. (За Чуковським). ДВУ, 1929, ст. 16. ц. 50 к.

Батракові байки. ДВУ, 1929, ст. 101 ц. 70 коп.

Діткам маленьким про Тараса Шевченка ДВУ. 1930, ст. 16, ц. 50 коп.

Свині на дубі. Байки. „Плужанин", 1932.

Анекдоти старого редактора. „Плужанин" 1932 р.

Лессінґові байки. (Друкується. ЛІМ).

Грузинські байки Орбеліяні. (Готується).

Твори. т. I (байки) Друкується. ЛІМ.

Твори т. II (оповідання) Друкується. ЛІМ.

Коли батько плакав. Опов. для дітей. Укр. Раб. 1930, ст. 15, ц. 5 коп.

Острів Драйкройцен. З військов. щоден. 1916—17 рр. ДВУ, 1930 р., ст. 109, ц. 25 коп.

Лікнепівський пісенник. ЛІМ. 1931 р., ст. 34, ц. 25 коп.

Висмоктав. Опов. ЛІМ. 1931, ст. 63, ц. 35 коп.

1602

ЦІНА 70 КОП.
(Р)

ПЛУЖАНИН

ІЛ